Eduskunnan talousvaliokunta

Viite VNS 9/2025 vp

Lausunto keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3). Suunnitelma on laadukkaasti, johdonmukaisesti ja kattavasti laadittu, käsittäen sektorikohtaisten toimien arvioiden lisäksi pyrkimyksen poikkileikkaavien toimien vaikutusten arviointiin.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi
Toimenpideohjelman päästövähennysmäärä on maltillinen, ja suunnitelman toteutuessa täysimääräisenäkin tulisi Suomen turvautua ETS-joustoon, mikä tarkoittaa tulomenetyksiä Suomelle allokoitujen päästöoikeuksien mitätöityessä jouston verran. Jotta EU-velvoitteisiin päästäisiin, tulisi kaikkien suunniteltujen toimenpiteiden toteutua täysimääräisesti, eikä varaa negatiivisiin yllätyksiin ole käytännössä lainkaan.

Päästöoikeuksien myynnistä menetettäviä tuloja olisikin hyvä arvioida tunnistettujen toimenpiteiden kustannusten kanssa, ja harkita kustannustehokkaimpien lisäpäästövähennystoimien toteuttamista suunnitelmassa esitettyä laajemmin. Erityisesti sähköistämistä liikenteessä ja työkoneissa tulisi edistää suunnitelmassa esitettyä voimakkaammin. Sähköistäminen paitsi vähentää päästöjä, myös edistää huoltovarmuutta ja kauppatasetta riippuvuuden fossiilista tuontipolttoaineista pienentyessä.

Vuoden 2022 ilmastopolitiikan toimenpiteiden toimeenpanossa on ollut puutteita resurssien osalta. Jatkossa on varmistettava riittävät resurssit kaikkien toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Liikenne
Liikenteen päästöistä yli puolet tulee henkilöautoliikenteestä, mutta toimet tällä sektorilla ovat olleet riittämättömiä ja niistä monet johtavat liikenteen päästöjen kasvuun, vaarantaen mahdollisesti myös Suomelle myönnetyn RRF-tuen 80 miljoonaa euroa.

Esimerkkejä päästöjä lisäävistä ja päästövähennyksiä hidastavista toimista ovat sähköautojen ajoneuvoveron korotus ja suuripäästöisten henkilöautojen ajoneuvoveron alennukset. Romutuspalkkion vaikuttavuutta voisi parantaa kohdentamalla palkkiomahdollisuus yksinomaan sähkökäyttöisten autojen hankintaan. On selvää, että Suomelle ei ole hyödyllistä myöntää minkäänlaista tukea fossiilisilla polttoaineilla toimivien autojen hankintaan.

KAISUn merkittävä puute on, ettei kaikille toimenpiteille ole olemassa tai päätetty rahoitusta. Näin ollen ensiarvoisen tärkeää on, että esitetyille toimille kohdennetaan riittävä rahoitus, jotta varmistetaan liikenteen päästökehitys EU-velvoitteiden mukaisesti.

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

Rakennusten erillislämmitys
Suunnitelmassa todetaan, että energia-avustuksilla tehdyt toimet kohdistuvat kaikkien asuinrakennusten päästöihin eikä pelkästään öljylämmitteisiin kiinteistöihin. Näin ollen osa päästövähennysvaikutuksista kohdentuu päästökauppasektorin puolelle – eli eivät toteuta todellisia päästövähennyksiä, vaan rapauttavat kaukolämmön toimintaedellytyksiä. Mikäli energia-avustuksia tultaisiin jatkamaan, tulee kriteerejä päivittää siten, että ne edistävät todellisia energiatehokkuustoimia ja päästövähennyksiä.

Sosiaalisen ilmastorahaston toimet tulisi kohdistaa nimenomaan öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen, joihin ETS2 maksut tulevat kohdistumaan. Yleisen energiatehokkuustuki ei tule juurikaan vaikuttamaan päästöihin. Tämä johtuu sekä kaukolämmön että sähkön nopeasta puhdistumisesta. Lisäksi laskennalliset energiasäästöt primäärienergiakertoimilla laskettuna eivät suoraan korreloi päästöjen kanssa. Energiateollisuus kannustaa suuntaamaan rahaston toimet fossiilista energiaa käyttävien kiinteistöjen energiaremontteihin maksimaalisten päästövähennysten saavuttamiseksi.

Työkoneet
Päästöttömien työkoneiden käyttöönoton vauhdittamista hankintatuen avulla sekä niiden edellyttämän infrastruktuurin investointien tukeminen tulisi nostaa edistettävien politiikkatoimien joukkoon ja resursoida riittävästi, jotta sillä saavutettaisiin toivottuja päästövähennyksiä.

Kestävien hankintojen green deal -sopimuksen tulokset ovat rohkaisevia, ja niiden toimeenpanoa tulee edelleen edistää tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuoteen 2030 mennessä työmailla käytettävistä työkoneista ja työmaiden kuljetuksista vähintään 50 % tulisi toimia sähköllä, biokaasulla tai vedyllä.

Jätehuolto
Jätteen lämpökäsittely ja energiahyödyntäminen on tärkeä osa jätehuoltoa, sillä kierrätyskelvotonta jätettä syntyy väistämättä myös korkean kierrätysasteen oloissa. Tällöin paras ratkaisu – euroopanlaajuisesti - on mahdollisuuksien mukaan hyödyntää se energiaksi, jolloin vältetään kaatopaikkasijoitus ja saadaan tuotettua lämpöä. Hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää merkittävästi, jos poltetaan vain kierrätyskelvotonta jätettä, jolle ei ole muita käsittelyvaihtoehtoja – tästä syntyvät päästöt ovat käytännössä väistämättömiä.

Jätteenpoltto on edellytys sille, että jätteiden sijoittaminen kaatopaikoille on saatu käytännössä lopetettua ja kaatopaikoilta aiheutuvat metaanipäästöt laskuun. Kaatopaikkauksen kokonaan lopettamiseksi sekä Suomessa että EU:ssa tarvitaan edelleen toimia.

Tulisikin esimerkiksi jätteenpolton kapasiteetin hillitsemisestä puhumisen sijaan keskittyä varmistamaan, että jätteenpolttolaitosten toimintaympäristö mahdollistaa edelleen jätteenkäsittelypalvelun toteuttamisen mahdollisimman tehokkaasti energia hyödyntäen sekä sähkön- että kaukolämmön tuotannossa. Useassa selvityksessä on myös todettu, ettei Suomen kierrätysastetta nosteta tai jätesektorin päästöjä vähennetä ohjauksella jätehierarkian loppupäästä jätteenpolttolaitosten kautta

Jätteenpolttolaitosten sisällyttäminen päästökauppaan oletettavasti etenee EU-tasolla, ja tullee vaikuttamaan myös Suomessa jätteenpolttolaitosten päästöihin. Jos ja kun EU:ssa jätteenpolttolaitokset päätetään sisällyttää päästökauppaan, tulisi Suomen vaikuttaa, että se toteutetaan kaikissa EU-maissa samanaikaisesti, ilman poikkeuksia ja että päästökauppaan vienti kattaisi myös muut jätesektorin päästöt laajasti.

Jätteenpolton päästöjen talteenoton edistämiseksi Suomen kansallinen bioperäisen hiilidioksidin talteenoton 90 MEUR kannustinohjelma on erittäin tervetullut. Suomen tulee vaikuttaa EU:ssa, jotta jäteperäinen CO2 hyväksytään uusiutuvien materiaalien raaka-aineeksi ilman takarajaa. Tällä olisi huomattava kannustinvaikutus talteenottoinvestoinneille.

Teollisuus ja muut päästöt
Vapaaehtoinen energiatehokkuussopimustoiminta on erinomainen tapa vauhdittaa energiatehokkuustoimia yrityksissä. Kuten KAISU:ssa esitetään, energiatehokkuussopimustoiminnan jatko kaudelle 2026–2035 tulee varmistaa ja turvata toiminnalle riittävät resurssit.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö
Kunnilla ja kaupungeilla on keskeinen rooli päästövähennysten toteuttamisessa mm. kaavoituksen sekä energiainfrastruktuurin kehittämisen kautta. Erityisen tärkeää on kuntien yhteistyö energiayhtiöiden kanssa, esimerkiksi kaukolämmön sähköistämisessä, hukkalämpöjen hyödyntämisessä sekä investointien mahdollistamisessa.

KAISU 3:n näkökulmasta on oleellista tunnistaa ja tukea kuntien ja energiayhtiöiden yhteisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat kustannustehokkaat päästövähennykset. Kuntien ilmastotyön onnistuminen luo investointiympäristön, jossa sekä bioenergia että sähköistymiseen perustuvat ratkaisut voivat toteutua rinnakkain, edistäen näin sekä paikallisia että kansallisia ilmastotavoitteita.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset
Suunnitelmassa tunnistetaan tulevan sosiaalisen ilmastorahaston (SCF) tuomat rahoitusmahdollisuudet. Nämä kannattaa hyödyntää täysimääräisesti rahaston sääntöjen tunnistamiin kustannustehokkaimpiin kohteisiin.

Petteri Haveri (petteri.haveri@energia.fi, 050 5711554)
Energiateollisuus ry